

**СЕКЦІЯ
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА**

УДК 792(477.62-2)"200"(043)

Демідко О.О.

кандидат історичних наук, доцентка кафедри культурології

**ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА МАРІУПОЛЯ
ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ**

До повномасштабного вторгнення росії в Україну в Маріуполі нараховувалося 16 театральних колективів, які мали різну спрямованість, були як професійні, так і аматорські. Більшість з цих колективів наразі не розпочали роботу через перебування їхніх співробітників у різних містах України та Європи. А Донецький академічний обласний драматичний театр (м.Маріуполь), який начебто відновив свою роботу в м. Ужгород, через конфлікт з новопризначеною в.о. директора-художнього керівника пані Людмилою Колосович так і не зміг зібрати всіх маріупольських режисерів та акторів в одному місті.

Минуле театрального мистецтва Маріуполя має своєрідну історичну долю. Впродовж століть мешканці регіону вносили свою частку в скарбницю української театральної культури. Досліджуючи еволюцію розвитку театральної справи в регіоні, можна простежити, як поступово з аматорських і гастрольних колективів створюється й народжується власне театральне дійство з відповідним реквізитом, бутафорією, костюмами. Питання розвитку театральної культури Приазов'я в умовах воєнного стану є малодослідженою. Втім ця тема є досить актуальною, адже наразі мешканці Маріуполя та Бердянська через окупацію продовжують розвивати культуру свого регіону в інших містах України, що є дуже важливим та потрібним процесом. Слід звернути увагу, що означена проблематика знайшла відображення в деяких статтях істориків (Демідко О.) та журналістів (Катаєва М.).

Наразі єдиний театральний колектив, який зумів все ж відновити свою роботу майже в повному складі в Україні – це Маріупольський театр авторської п'єси *Conception*. Тепер його вистави можна побачити в Києві. Незалежний театр авторської п'єси *Conception*, в якому можна знайти сучасну авангардну режисуру і драматургію, був заснований 1 лютого 2019 року за ініціативою творчого тандему поетеси Марії Грецької та режисера Олексія Гнатюка [3].

У складі трупи близько 20 осіб, серед них є досвідчені актори та ті, які займаються в студії при театрі. В об'єднання театру входять актори з багаторічним стажем, організатори культурно-дозвілдової діяльності, телеведучі, бізнесмени, поети та студенти. Важливо, що Незалежний театр авторської п'єси *Conception* не має вікових обмежень, головний критерій, щоб потрапити до трупи – це талант і бажання працювати. Актори наголошують, що театральне мистецтво займає в їхньому житті найголовніше місце. У репертуарі театру є такі вистави: трагікомедія «Рентген усміхнених сердець» та оперна театральна вистава за мотивом однойменної опери В. А. Моцарта «Дон Жуан», психологічна драма «Страхи в стилі НЮ» та фантасмагорія «Другий шанс».

До 27 березня чимало акторів знаходилися в театрі, підвал якого став укриттям. Руйнування змусило їх полишити рідне місто. Пішки вирушили на Мелекіне, звідти дісталися до Бердянська, Запоріжжя і, нарешті, Києва.

Коли театр авторської п'єси Conception розпочав свою роботу в Києві, до нього приєдналися актори з інших театрів Маріуполя. Зокрема, в театрі почав працювати Євген Сосновський, який в Маріуполі виступав в колективі Театральної артілі «ДрамКом». До колективу приєдналася і тринадцятирічна Софія Алагірова, яка раніше виступала в Маріупольському Театрі ляльок. Для юної актриси дуже важливо знову поринути в творче життя, адже це дуже відволікає від негативних думок [6].

28 липня у театрі на Подолі відбулася важлива прем'єра Театру авторської п'єси «Conception», присвячена Маріуполю та маріупольцям. Завдяки виставі «Обличчя кольору війна», кожен з акторів зміг розповісти свою історію. Як на початку війни намагалися жити і займатися звичними справами. Однак «прильотів» ставало все більше, на п'ятий день вимкнули світло. Були змушені під обстрілами готувати їжу. Як ховалися у підвалах і втрачали знайомих. Глядачі не могли стримати сліз, пригадуючи власні переживання. Глядацька зала була переповнена. Автор сценарію та постановник – режисер і художній керівник «Conception» Олексій Гнатюк майстерно висвітлив тему війни, виживання і людяності. Він дуже задоволений результатом і вважає, що все задумане вдалося реалізувати. «Думаю, що і актори, і вся команда виклалася на всі 100%. Непідробні емоції глядачів є яскравою ілюстрацією того, що все у нас вийшло», – наголосив режисер [2].

Ця вистава дуже вразила і міського голову Києва Віталія Кличка. «Дуже емоційна вистава. Дівчата та хлопці не грали. Вони розказували, що пережили», – наголосив він [8]. Глядачів заворожувала і самобутність оформлення сцени, і влучний світловий та музичний супровід. Проте особливу увагу привертала майстерність акторської гри кожного учасника. Від пронизливих монологів героїв у глядачів завмирало серце, адже актори проживали кожне слово, кожну емоцію, а разом з ними ці емоції передавалися і глядачам. Всі вони розповідали власні історії, те, що самі пережили і що бачили на власні очі. Кожну репетицію і в день прем'єрного показу артисти проживали свою роль знову і знову. Актор Дмитро Гриценко та актриса Катерина Калмикова вважають, що завдяки виставі вдалося передати все те, що відчували і відчувають маріупольці зараз [2].

У спектаклі було показано світлини Євгена Сосновського, які йому вдалося вивести з Маріуполя. Актори продемонстрували не лише акторську майстерність, високий рівень художнього слова, а й вокальні та хореографічні вміння. Доречно використані і сучасні технічні можливості. Автором візуальної частини став куратор багатьох театральних програм Андрій Палатний. Відеоряд, який транслювався на екрані (фото Євгена Сосновського, малюнки Даниїла Немировського) та створені наживо ілюстрації (Маріанна Кондратенко) дуже органічно взаємодіяли з грою акторів.

З виставою «Обличчя кольору війна» Театр авторської п'єси Conception виступив з гастролями як в українських містах, так і за кордоном. У кожному місті вистава проходила при переповнених залах та бурхливих оваціях захоплених та вдячних глядачів.

«Найбільше нас вразила реакція глядачів у Вінниці. Глядачі аплодували 15 хвилин стоячи. Це нас дуже надихнуло на нові звершення», – розповів Олексій Гнатюк [5].

17 жовтня Маріупольський театр авторської п'єси «Conception» представив нову музично-поетичну виставу «Тримаємось разом». Актори зачитали вірші Ліни Костенко, Сергія Жадана, Петра Маги, а також твори власного авторського написання. «Поєднані однією історією, одним болем, ми тримаємось усі разом, хто постраждав від рук війни...», – наголосили актори театру. Нещодавно театр поповнився новими акторами. До нього приєдналися маріупольські актриси, яким вдалося виїхати з окупованого Маріуполя, актор з «Молодого театру» та актриса з Івано-Франківська. Репетиції проходять у приміщенні Київнаукфільму. Колектив театру вже відновлює виставу «Другий шанс». «Головним нашим завданням зараз є інтегруватися в київську культуру і знайти спонсорів, адже ще не вистачає реквізиту та потрібного обладнання», – підкреслив режисер театру Олексій Гнатюк. [5].

Водночас засновник і режисер маріупольського Народного театру «Театроманія» Антон Тельбізов відновив діяльність театру в німецькому місті Ганновер. Тепер до колективу долучаються українські актори, які наразі перебувають в Німеччині. Відтепер «Театроманія» з успіхом представляє свої вистави не тільки українським, а й зарубіжним глядачам. Зокрема, на День Незалежності України під керівництвом режисера Антона Тельбізова Народний театр «Театроманія» в німецькому місті Ганновер показав виставу «Тіні забутих предків». Її представили у зруйнованій церкві, що дуже символічно, адже рік тому спектакль був вперше показаний у зруйнованій синагозі в Маріуполі. Будівля церкви дуже схожа на маріупольську синагогу. Вистава відбулася при підтримці та фінансуванні Української спілки Нижньої Саксонії в місті Ганновері. Також колектив «Театроманії» готує лялькову казку «Сусідка». У виставі виступить двоє акторів Марія Бойко та її молодший брат Арсеній. Репетиції відбуваються онлайн. Ця казка буде поставлена в Дніпрі маріупольськими акторами для маріупольських дітей. До Нового Року Українська спілка Нижньої Саксонії в м. Ганновері запропонувала «Театроманії» поставити вертеп, адже української культури в Німеччині дуже не вистачає. Антон Тельбізов вже познайомився з Хором українського співу в Ганновері і має декілька унікальних ідей, які допоможуть зробити вертеп яскравим та незабутнім для глядачів [4]. Кожною своєю виставою та всією творчістю колектив «Театроманії» готовий і надалі підтримувати розвиток культури Маріуполя і загалом України.

До того ж театральну справу Маріуполя продовжують розвивати творчі маріупольці, які, не маючи власного театру, завдяки креативним ідеям готові підтримувати культурний розвиток рідного міста. Зокрема маріупольці Марія та Олександр Сладкови – засновники та керівники творчого хабу «Сучасна Україна» в умовах війни розуміють, що дуже важливо, щоб глядач через культурні проекти отримував своєрідну арт-терапію. Ще до повномасштабного вторгнення РФ в Україну вони виграли грант на 100 тис. грн від Міського бюджету Маріуполя. Подружжя планувало поставити свою першу виставу. Виграні гроші повинні були спрямувати на закупівлю обладнання. Але після початку повномасштабної війни довелося скоригувати багато планів. І хоча гроші так і не були отримані, Сладкови вирішили ставити виставу власними зусиллями. Марія є авторкою багатьох чутливих та щирих віршів, але п'єс у жінки ще не було. Вона почала її

писати в Маріуполі і завершила в Павлограді. Це філософська п'єса з елементами комедії. Дія відбуватиметься в сучасній бібліотеці. Будуть присутні і елементи містики з задіянням цифрових технологій. Режисеркою вистави стала художня керівниця Фольклорно-обрядового театру «Вертеп Марії» Марія Кравченко. У виставі гратимуть 3 актори цього ж театру на чолі з режисеркою, яка також гратиме. Актори вже вчать свої тексти. За технічну частину та музичне оформлення відповідатиме Олександр Сладков. [1].

Разом з тим на сьогодні багато театральних діячів Приазов'я стали колаборантами і почали працювати в окупованих містах. Серед них і колишній директор Донецького академічного обласного драматичного театру (м. Маріуполь) Володимир Коженіков. До повномасштабного вторгнення він відрізнявся своєю проукраїнською позицією, а в умовах окупації швидко змінив свої погляди. Своім вибором В. Коженіков посприяв роз'єднанню всього колективу на декілька угруповань (до речі, одне таке угруповання залишилося в Маріуполі) і втратили здобуті можливості для розвитку [7].

Таким чином, театральне життя Маріуполя в умовах воєнного стану продовжується завдяки діяльності Маріупольського театру авторської п'єси «Conception», який відновив свою роботу в Києві, Народному театру «Театроманія», який продовжив реалізовувати мистецькі проекти закордоном та небайдужим творчим маріупольцям, які готові й надалі розвивати театральне мистецтво Маріуполя.

Література:

1. Демідко О. «Від папірису до гаджету» – новий проєкт Марії та Олександра Сладкових. Донбас24, 2022. URL: <https://donbas24.news/news/vid-papirusu-dogadzetu-novii-projekt-mariyi-ta-oleksandra-sladkovix> (дата звернення: 02.11.2022).
2. Демідко О. Маріупольці вразили своєю прем'єрою киян. Донбас24, 2022. URL: <https://donbas24.news/news/mariupolci-vrazili-svojeju-premjeroyu-kiyan> (дата звернення: 01.11.2022).
3. Демідко О. Театральні колективи-переселенці з Маріуполя – хто відновив роботу в Києві. Донбас24, 2022. URL: <https://donbas24.news/news/teatralni-kolektivipereselenci-z-mariupolya-xto-vidnoviv-robotu-v-kijevi-foto> (дата звернення: 01.11.2022).
4. Демідко О. «Театроманія» продовжує розвивати та підтримувати культуру Маріуполя. Донбас24, 2022. URL: <https://donbas24.news/news/teatromaniyaprodovzuje-rozvivati-ta-pidtrimuvati-kulturu-mariupolya> (дата звернення: 02.11.2022).
5. Демідко О. «Тримаємось разом» – маріупольський театр «Conception» представить нову виставу. Донбас24, 2022. URL: <https://donbas24.news/news/trimajemos-razom-mariupolskii-teatr-conception-predstavit-novu-vistavu-foto> (дата звернення: 01.11.2022).
6. Демідко О. У Києві покажуть виставу про Маріуполь. Донбас24, 2022. URL: <https://donbas24.news/news/u-kijevi-pokazut-vistavu-pro-mariupol> (дата звернення: 01.11.2022).
7. Демідко О.О. Як в Маріуполі проходив фестиваль «Театральна брама» – деталі. Донбас24, 2022. URL: <https://donbas24.news/news/yak-v-mariupoli-prohodiv-festival-teatralna-brama-detali> (дата звернення: 02.11.2022).

8. Катаєва М. Подих війни на сцені: у столиці презентують виставу мариупольського театру. Вечірній Київ. 2022. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/69482/> (дата звернення: 01.11.2022).

УДК 304.4:323(477:4)

Нікольченко Ю. М.

доцент, доцент кафедри культурології,
заслужений працівник культури України

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗЬЮ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Геополітичний та культурний орієнтир України у світі є найбільш актуальним аспектом існування самої нації у сьогоденні. З моменту проголошення незалежності перед Україною, як суверенною державою, постала нова проблема – пошук інтеграційних шляхів до європейської та світової структури, що вимагає більш детального вивчення її основних галузей, а саме: політики, економіки, освіти, науки, культури, духовності, лінгвістики тощо.

Процеси, які відбуваються в країні, поступово призводять до інституціоналізації зв'язків України зі зовнішнім світом, сприяють швидкому та системному реформуванню політико-економічної системи, дослідженню багатогранного культурного простору, підвищують рівень консолідації української нації серед європейських цінностей.

Після трагічних подій 2014 р. на Сході України, російської анексії Криму та підступного, без оголошення війни, нападу Росії на Україну 24 лютого 2022 р. вітчизняна культурологічна думка розглядає болюче, але важливе питання сьогодення щодо збереження і подальшого розвитку української культури та її європейської інтеграції в умовах воєнного часу.

Саме тому з'являється суспільна потреба в дослідженні цих питань у процесі реформування багатьох галузей країни. Варто зауважити, що інтеграція є відображенням не тільки українських, а й зарубіжних інтересів, адже вони мають відповідати загальноприйнятим потребам світового суспільства. Цей процес дає можливість раціонально використовувати матеріальні та духовні ресурси народу для підвищення їхнього рівня життя [2, с. 242–245].

У системі державного управління галуззю культури виникає необхідність вибору європейського орієнтування, що в цілому повністю відповідає політичним інтересам України. Українська культура, мова, традиції є невід'ємною частиною нації і в процесі євроінтеграції потребують як права на самозбереження ідентичності, так і визнання її частиною європейської культури. Інтеграція України в європейському просторі передбачає керівництво на державному рівні двома системами культури, які ефективно діють вже понад тридцять років: державну і недержавну, що утворюють більш складну (як за масштабами так і за функціонування) систему, тому цей процес є вкрай актуальним у сьогоденні в умовах війни.

Варто зауважити, що в науковому середовищі тема європейської інтеграції української культури та співробітництва із Євросоюзом була і залишається важливою. Існує значна кількість наукових праць, що розкривають